

SZIESZTA

SZERKESZTI: WERNER KRISZTINA, HEGEDŰS SZABOLCS ■ 2003. FEBRUÁR 8.

NAPI MELLÉKLETEK

Hétfő A DÉL SPORTJA

Kedd A PÉNZ BESZÉL

ÉP TESTBEN

Szerda RANDEVŰ

Csütörtök BIZALMASAN

Péntek DÉLMADÁR

WWW.DELMAGYAR.HU

A BÖRTÖNISKOLÁSOK SOHA NEM FELEDKEZNEK MEG A HÁZI FELADATRÓL

Nagyfa, a holtággal ölelt rabváros

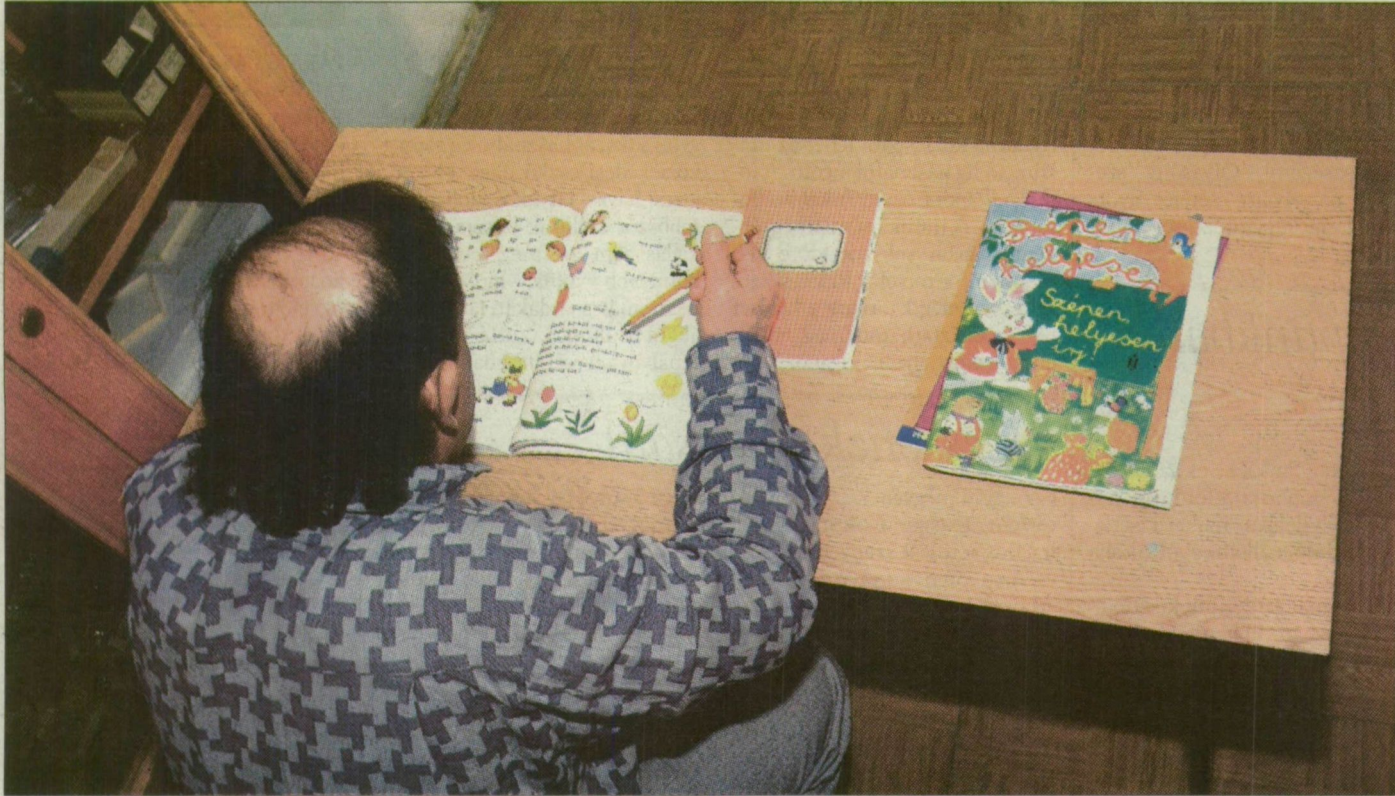
Valaha a szegedi Csillag börtön zöldséges kertje volt, őrizték itt politikai foglyokat, máskor alkoholistákat kezeltek falai között. Napjainkban a 34 magyarországi büntetés-végrehajtási intézet egyike a nagyfai börtön, ahol sok pénzt költenek arra, hogy hasznosítható tudással, szakmával gazdagodva lépjen ki a szabaduláshoz a rácsok mögött, ha letelt a büntetése.

Sorompó a puszta közepén? És sehol egy vasúti sín? Igen, csak meglepődhet az idegen, aki életében először találkozik ezzel a látvánnyal a Tisza töltese mellett kóborolva. Aztán amikor észreveszi, hogy a baktérházhoz hasonlatos még véletlenül sem MÁV-épület, mert hogy a falára tett táblán ezt olvashatja: Nagyfai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, már azon döbbenhet meg: no, de kérem, hol van innen a szögesdrótos, tornyos, fegyveres őrkkel is megerősített kerítés?

RABOK ÉS SZABADOK EGY HELYEN

– Azt hiszem, a világ minden pénze sem lenne elég ahhoz, hogy a mi börtönünket bekerítsük, merthogy a nagyfai intézet, s a hozzá tartozó gazdaság alapterülete több mint 900 hektár – kínált meg egy érdekes adattal Csépai József ezredes, amikor átautózva a nagyfai prérin már a parancsnoki épületben foglalhattunk helyet. Parancsnoki épületet írtam? Fogalmazhatnék így is: Nagyfa városházáján beszélgettem én a település „polgármesterével”, hiszen ez a fegyintézet ezerszer inkább hasonlatos egy kicsinyke városhoz, mint a filmekből, könyvekből megismert börtönközhöz.

– Igaz, ami igaz, mifelénk nem érezheti a látogató a jellegzetes, hideg étel, cigarettafüst és takarítószer illatából kevert börtönszagot, ami a

A rabok egy része az alapoktól kezdi a tanulást. Fotók: Gyenes Kálmán

zárt fegyházakban oly megszokott – mosolyodott el Csépai József. – Van viszont számos gazdasági épületünk, börtönzárkánk, 59 lakásban élnek itt az intézetben dolgozó munkatársak, akiket a nagyfai vegyesboltban szolgálnak ki. S még posta is található ezen a kis településen, éppen a buszmegálló szomszédságában, nem messze a szabadidőháztól. Több mint kétszáz, hogy úgy mondjam: szabad ember él Nagyfán, míg a fogva tartottak száma most éppen ket-tővel haladja meg a hétszázat – szolgált adatokkal a parancsnok.

S ez a 702 fős létszám azonnal a rideg valósággal is szembeesített bennünket. Nagyfát ugyanis úgy tervezték, hogy 394 rabnak biztosítsanak benne helyet, vagyis napjainkban 183 százalékos a kihasználtság – fogalmazhatjuk börtönnyelven. A rácsokon kívül ezt úgy mondanánk: Nagyfa zsúfolt.

– Ebből adódnak legnagyobb gondjaink is. Ilyen túlterheltség mellett minden gyorsabban pusztul, csak nagy

nehézségek árán lehet megoldani a rabok étkeztetését, szabadidős programjait. Nem könnyű hát a mi munkánk, de azért mindent megteszünk annak érdekében, hogy az előírásoknak megfelelően ellássuk feladatainkat – mondja a parancsnok.

GYILKOSOK ÉS KEGYELMES URAK

S hogy mégis milyen elvárásoknak kell megfelelnie a nagyfai fegyintézetnek? Mindezekről már a börtönvároska utcáin sétálva tájékoztatott Csépai ezredes.

– A legkülönbözőbb bűnökért elítéltek töltik nálunk büntetésüket. Azt szoktam mondani, ül itt a rácsok mögött anyaszomorítótól anyagilkosig mindenki. Még kegyelmes uraink is vannak, méghozzá kettő. Ezt a nevet azokra ragasztja rá a börtönsleng, akiket valaha halálra ítélték, s az Elnöki Tanács kegyelmének köszönhetik, hogy

nem került kötél a nyakukra. Legtöbb fogva tartottunk egyébként az alföldi régióból, mégpedig vagy onnan elmenekültek, vagy büntetésük miatt költöztek be Nagyfára, s bizony vannak visszatérő vendégeink is szép számmal. E rabok őrzéséről napi huszonegy órában kell gondoskodnunk, s örömmel mondhatom, tavaly például egyetlen rabunk sem szökött meg. De hova is szököhetne. Eddig még minden innen kerekelt oldó elítéltet elfogtak idővel.

– Ebben a házban pedig az idegenrendészeti őrizetek laknak. Vagyis azok kapnak teljes ellátást, akik külföldről érkeztek, s magyar földön követtek el valamilyen bűncselekményt. Büntetésüket rendszeresen letöltötték, ám amíg nem sikerül őket kitoloncolni, a mi vendégkerületünkön élvezték. Feküdt itt már az ágyon perui indián éppen úgy, mint a Zöld-foki szigetéről száрма-

zó rab, kínai, mongol, vietnami, elutazására várva. A délszláv háború idején aztán a volt Jugoszlávia tagországaiból érkezők kerültek hozzánk legnagyobb számban, de arabokat is elláttunk már a mohamedán vallás előírásai szerint készített ételekkel – magyarázta a parancsnok, miközben elértük a kórházépületet.

A BÖRTÖNISKOLA 81 ÉVES TANULÓJA

– Nálunk működik a büntetés-végrehajtás központi kórházának 80 ágyas krónikus utókezelő részlege. Súlyos cukorbetegségről, látászavarban szenvedőkről, amputáltakról gondoskodnak itt az orvosok és az ápolók. A felszereltségről meg annyit: minden olyan műszerrel rendelkezünk, amilyen a megyei kórház fel van szerelve.

Erről magunk is meggyőződhetünk a kórtermekben, a röntgenszobában, vagy ép-

pensséggel a laborban. Az ágyon heverésző beteg rabok pedig szükséztől csak ennyit mondtak: mindennel meg vannak elégedve.

Tudom, furcsa elégedettség-ről beszélni egy börtön életét bemutató, de pár épülettel arrébb, az iskolában is jószerevével csak mosolygós elítéltekkel találkoztunk. A nagyfai sulis legidősebb tanulója, a 81 esztendő Gyuri bácsi is arról beszélt: nagy ajándék az neki, hogy annyi év után betűvel foglalkozhat.

ÁLLATOKAT IS TENYÉSZTENEK

– Tanultam én valaha, nagyon régen, de hát hol van az már – legyintett a Békés megyéből származó nyugdíjas gazdálkodó. – A börtöniskolában pedig szeretettel tanítgatnak, telik is rajtam az idő, csak hát ne rácsok mögött lennék – szakadt ki a sóhaj Gyuri bácsiból, aki bűncselekményéről nem volt hajlandó beszélni, de azt többször is elmondta: ártatlanul ítélték rabságra.

– Iskolánk tanulói kifejezetten példamutató magaviseletűek, mindig elkészítik a leckéiket, illemtudóan viselkednek. S az a legszebb, mennyire tudnak örülni minden kis eredménynek, egy-egy új betű, szám megtanulásának – mondták már a tanárok a nevelői szobában.

– Jómagam is nagyon büszke vagyok arra, hogy ilyen sokrétű képzés indult be az évek során Nagyfán – tette hozzá a parancsnok, immár a számítógépes oktatóterem villogó monitorjai között. – Hatvanan járnak az általános iskolánkba, s mintegy kétszázan vesznek részt egyéb képzésekben. Az itt ülők – mutatód körbe például számítógép-kezelő oklevelet kapnak a kurzus végén. De nagyon sikeres tanyagazdász programunk is, amelyet Phare-támogatással indítottunk be. A börtön, valamint az itt működő Nagyfai Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. növénytermesztéssel éppen úgy foglalkozik, mint állattenyésztéssel. Így aztán a tanyagazdászok helyben ki is próbálhatják, mennyit sikerült elsajátítaniuk a gazdálkodási tudományból.

– Tudást, piacképes szakmákat szeretnénk adni minden tanulóknak, hogy be tudjon illeszkedni szabadulása után a hétköznapi életbe és soha többé ne legyen a mi vendégünk – köszönt el a parancsnok. A nagyfai harang hangja pedig azt jelezte, itt a dél, a rabvárosban készülődhetnek az ebédhez.

BÁTYI ZOLTÁN

Börtönhistoria

Zug néven ismerték az algyői határban azt a területet, amit a Tisza szabályozása után patkó alakban ölelt a holtág a folyó Váshely felé eső partján, a töltés mellett. Pallavichini György földbirtoka volt ez az első világháború után, amit az eladósodott földesúr kénytelen volt átadni a Magyar Államkincstárnak. Ekkor vetődött fel az ötlet, hogy büntetés-végrehajtási intézményt létesítsenek ezeken a hektárokon. 1923-ban tető alá került az első, száz rabnak szállást adó épület, s nyolc lakást is építettek az őrszemélyzet számára. Az akkoriban már nagyfai börtön gazdaságként emlegetett fegyintézet a Szegedi Fegyház és Börtön (a Csillag) zöldséges kertje volt, dereglyéken szállították innen a börtönkosztot Szegedig, de volt standja a nagyfai börtön gazdaságnak a szegedi piacon is. A II. világháború után Nagyfát bekapcsolták a magyar „Gulag-rendszerbe”, többnyire politikai foglyok dolgoztak gazdaságában az ötvenes évek közepéig. Ezt követően ismét köztörvényes rabokat fogadtak be a börtön falai közé, majd 1975 és 1989 között munkaterápiás alkoholelvonó intézetként működött a bévé keretein belül. 1990 óta Nagyfai Országos Büntetés-végrehajtási Intézetként működik.

Csépai József ezredes, a nagyfai börtönvároska „polgármestere”.